

LA ESQUELLA

DE LA

TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 8 pessetas.
Cuba, Puerto Rico y Extranger, 5

DE PART DEL CABILDO

- Senyor Giner, ¿podém contar ab els trastos del Ajuntament pera la professó del Corpus?
- ¡Ja ho crech!
- ¿Hasta ab las trampas?
- Sí, senyor; pero 'ns las han de tornar desseguida, porque aquí las necessitém molt sovint.

CRONICA

V AIG preguntarli l'altre dia á un meu amich qu'en altres temps prenía molta part en els tripijochs de la política menuda:

—¿Qué me 'n dius de aixó de la crisis?

—¿De quina crisis? ¿De la industrial? ¿De l'aranzelaria? ¿De la dels cambis? ¿De la de ca'n Brusi?...

—No, home, no: de la crisis política?

—Ayay ¿hi ha crisis política? No me 'n havia enterat.

—De veras?

—Y tant de veras, que desde que 'n Moret ha agafat las cartas, y las barreja y escapsa, á tall de prestidigitador, fent sortir la que més li convé, que jo m'hi he girat d'espatllas... No m'interessan aquests jochs de mans: son massa tontos. Las trampas á la professó de Corpus.

*
*
*

L'amich meu que aixís s'expressa pot gaudirse de interpretar fidelíssimament la manera de pensar y de sentir del poble catalá. ¿Qué li importan á Catalunya las habilitats y truanerías dels oligarcas pera sostenirse en el poder sense altre fi ni objecte que anar tirant, es á dir fent la vida del burgés, menjant y bevent á expensas de un país poch menos que aniquilat?

Que cayguin els uns ó que pujin els altres, es cosa que no 'ns fa fret ni calor. Tots son iguals y tots son impotents pera fer la ditxa de la nació, com ho son també per intervenir ab alguna eficacia en la vida de Catalunya. Y vaji l'una cosa per l'altra.

El famós Duch de Bivona podrá explicals'hi 'l pá que aquí doném als representants del poder central, á n'aquellas damas aristocráticas que varen anarlo á acompanyar á l'estació el dia que fou enviat á immortalisarse en el govern de l'ínsula barcelonina. Va arribar aquí á tall de conquistador, á fer patria y monarquía, suplint deficiencias del seu desdixat antecessor, y avants dels sis mesos se 'n torna més pansit que un globo desinflat.

De la seva gran empresa patriótica y monárquica no 'n quedarà més recort que la campanya de tiquis miquis ab l'Ajuntament y l'energia ab que va fer tancar els establiments á las duas en punt de la matinata. De la seva acció gubernativa en pro de la pau y tranquil·litat de Barcelona deixa darrera seu las rivalitats y la maranya entre la policia nova y la policia vella, que casi fa necessaria l'organización de una tercera policia que cuidi de posar en pau á las altras duas... Y res més, com no sigui un gran fástich ell de Barcelona y Barcelona d'ell.

Ni ganas li varen quedar de aplassar la seva marxa pera l'endemá de Corpus, á fi de assistir á la professó. Tant bonica que hauría sigut aquesta ab els gegants al davant y 'l Duch, fent els gegants, al darrera... ¡No n'hi haurían tirada poca de ginestal... Tot aixó s'ha perdut... ¡Pitjor per ell!

*
*
*

Ara lo difícil será trobarli successor.

Desde l'arrebassament del caciquisme, Barcelona pels poders centrals s'ha convertit en camp estéril, tot ell de pedra esmoladora. Es inútil l'empenyo de tirarhi certas llevors: no troban ni un grá de terra ahont péndrehi y germinarhi.

En cambi la terra bona, la terra sana, l'*humus* fecondant l'hem acumulat sense plányehi esforços ni fatigas en las valls amenas de la *Solidaritat catalana*. Tots hi hem pres part en aquesta feyna profi-

tosa: tots hi hem treballat á competencia y ab creixent entusiasme, fins á veure lograt el nostre anhel, de fernes aqueixas valls nostras y ben nostras. Gent de todas las ideas, de todas las tendencias, de tots els partits, un dia rivals, units avuy com un sol home, contéplém joyosos l'espléndida brotada de las grans esperansas. Y no hi ha perill de que ningú penetri en aqueixos conreus que radican dintre del cor, dintre del cervell y dintre de la conciencia de tots els catalans.

Sigui qui 's vulgui que vinga á omplir el lloch que deixa vacant el malaventurat Duch de Bivona, aixís tingui las energías del toro ó las astucias de la guineu, s'haurá de aturar á las portas del paradís que 'ns havém creat. Las fortas ratxadas de opinió viva li trabarán els passos ó 'l tombarán com á tots els insensats que pretenguin anar contra corrent.

Y contra corrent van sempre á Catalunya 'ls representants del centralisme.

Pera governar á Barcelona fora precis trobar á un home de prestigi, de talent y de bona voluntat que renunciando en absolut á *fer política*, se dediqués exclusivament á fer justicia, moralitat y bona administració. Un home aixís se congraciaria la benevolencia y fins l'apoyo de aquest poble. ¿Pero es que existeix aquest home? ¿Es que en els corromputs fangals de las oligarquías imperants s'hi poden donar aquests sers purs de cor y d'enteniment, capassos de identificarse ab un poble com el nostre, d'esperit independent, gelós de governarse á sí mateix, després de haver demostrat que n'es ben digne?

Búsqi'l en Moret, si li queda temps y ganas de ferho; búsqi'l ab la llanterna de Diógenes, y si 'l troba, ja 'ns avisará.

Pero, senyor, ¿qué passa á ca'n Brusi?

Aquest dia la premsa local va sorprendre á tot hom ab la noticia de que havia deixat la direcció del vell diari l'il·lustrat escriptor Sr. Oliver, y que ab ell se 'n havían anat els Srs. Rahola, Maragall, Amengual, Masriera y Bassegoda, els articulistas predilectes del públich que, per torn rigorós, un dia á la senmana, donavan—si no tots, alguns d'ells al menos—sava jova al revellit tronch del degá de la premsa barcelonina.

Aquesta sí qu'es una crisis de *padre y muy señor mio*, davant de la qual palideixen las que promou 'l Sr. Moret, quan posa mitjas solas y talóns á un ministeri que no pot anar.

Tot de un plegat pert el *Brusi* sis escriptors de casa, bastant difícils de reemplaçar, per mes que acudi als forasters per valiosos que siguin, ja que sempre 's dirá que qui viu exclusivament de Catalunya, no conta pera ferse ben veure ab l'intel·lectualitat dels catalans.

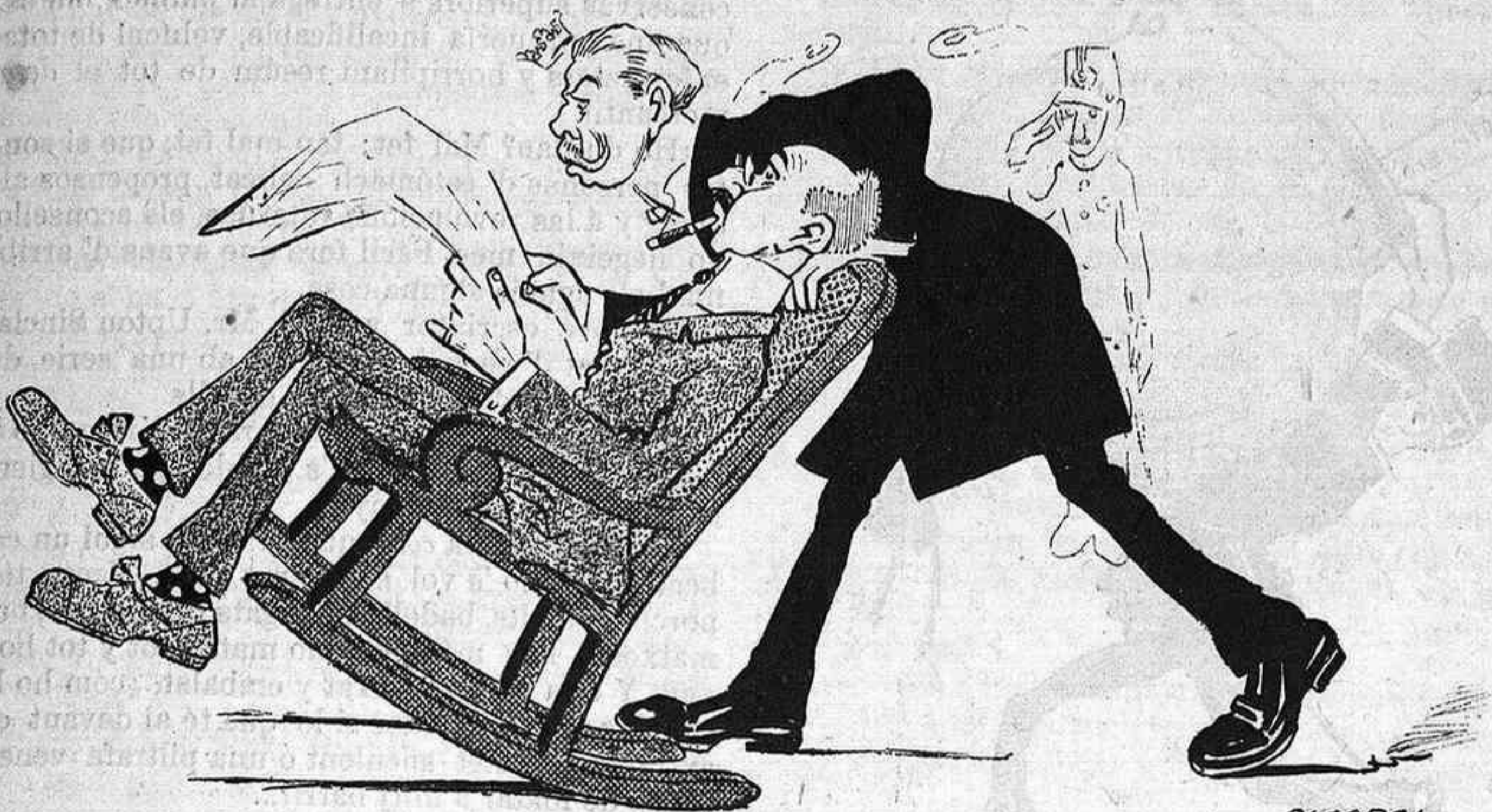
Y aixó, en aquests temps de *Solidaritat*, es un verader desastre.

Precisament els sis escriptors que s'han donat de baixa en las filas dels redactors del vell *Diari*, son, el qui més y 'l qui menos, partidaris resoltos de *Solidaritat catalana*, y encare qu'en las planas del *Brusi* no poguessin defensarla á cor obert, la seva presencia en aquella redacció y 'l seu contacte ab el públich, involucraven certa apariencia de simpatía per aqueix patriótic moviment de opinió, que al *Diari* no havia de ferli cap mal, fossin els que fossin els seus secrets designis.

Ara queda al descobert, y en una situació compromesa.

Bé es veritat que podrá contar sempre ab el concurs de D. Teodoro Baró, qu'ell sol val per tots, quan rejoyeneix els seus bríos de progressista. Per

L' ÚLTIM SUSTO DE 'N BIVONA

—Se habla mucho de la partida...
 —¿Qué diu?... ¿Altra vegada partidas?... ¿Ahónt?
 —...de la partida del señor duque...

ajudar á ben morir no n' hi ha un altre com D. Teodoro.

Ja farà 'l favor de dirnos si al *Avi Brusi* tardarem gayre temps á enterrarlo. Y si quan vingui 'l cas, se li donará cristiana sepultura al costat de la *Crónica de Catalunya*.

P. DEL O.

las vareig⁷gosá al quarto de las ratas.

Un cop ja passat aquest incident ens vam reunir bastant de jovent per organisar una societat. Quan ja constituïts estavam de fet, pro sense 'l permís d' ordre superior ens van fer plegar, quedant tot desfet.

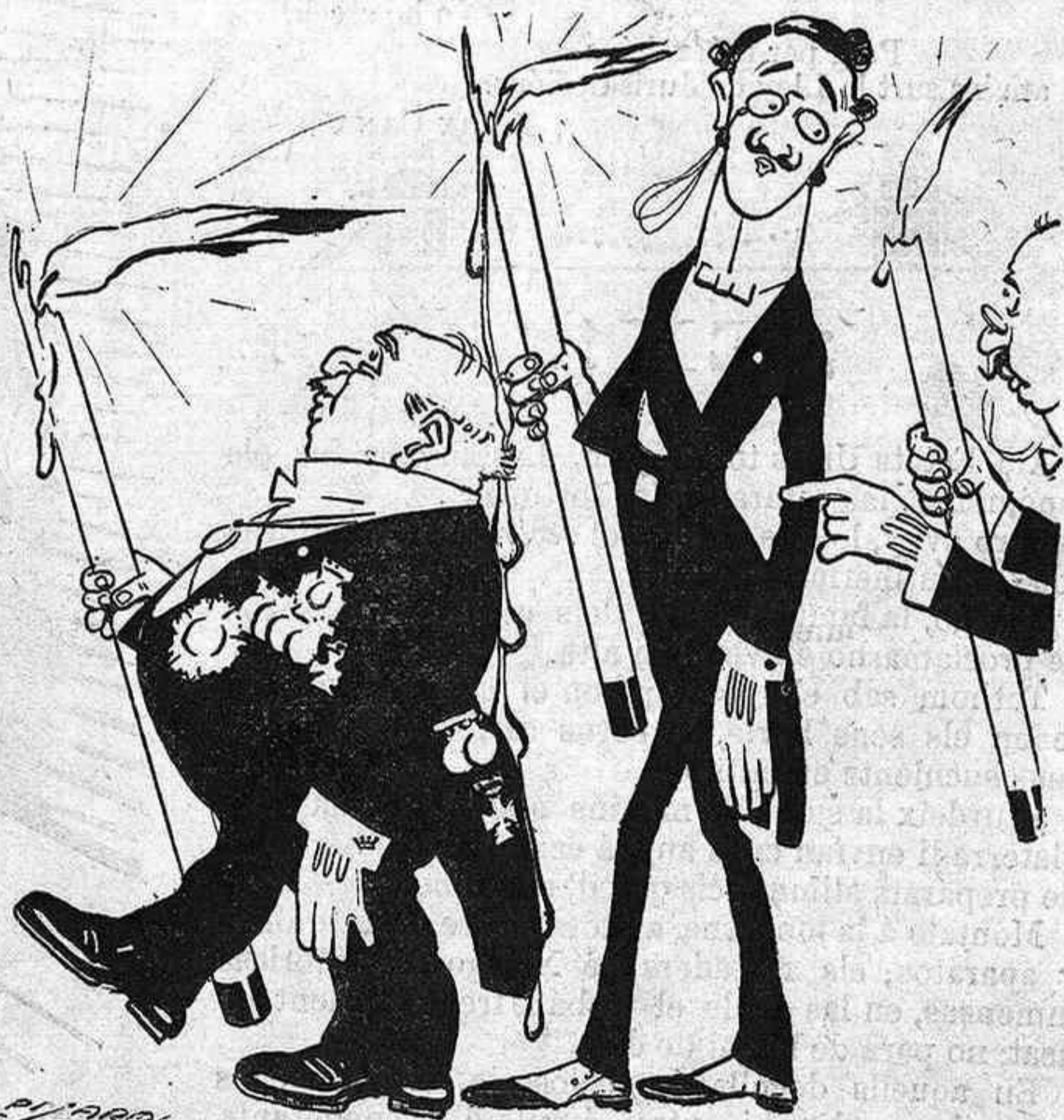
AVANTS Y ARA

Quan jo era petit passava un neguit pera visitar la meva padrina el jorn del seu sant, puig per endevant m' havia promés alguna joguina. Vuyt días avants ja ho deya á la mare, des que eixía 'l sol ab molta gatzara; pro 'm feya afegir aixó: «Si Déu vol.» Y dihentho jo aixís, quedava contenta no veyentme adust, y alcansava ab tal conducta obedienta lograr el meu gust.

Uns quants anys més tart, dels vint á la [vora, deya á uns meus companys:
 —Demá á pendre banys me 'n vaig cap á fora. —
 L' arcalde ho sentí, no sé d' hont sortí.
 —Hi anirás si dius: «Si Déu vol y 'l batlle» (digué ab veu de tró).
 Jo vaig replicar:—Ja passa de ratlla!
 Tant si ho vol com nó.

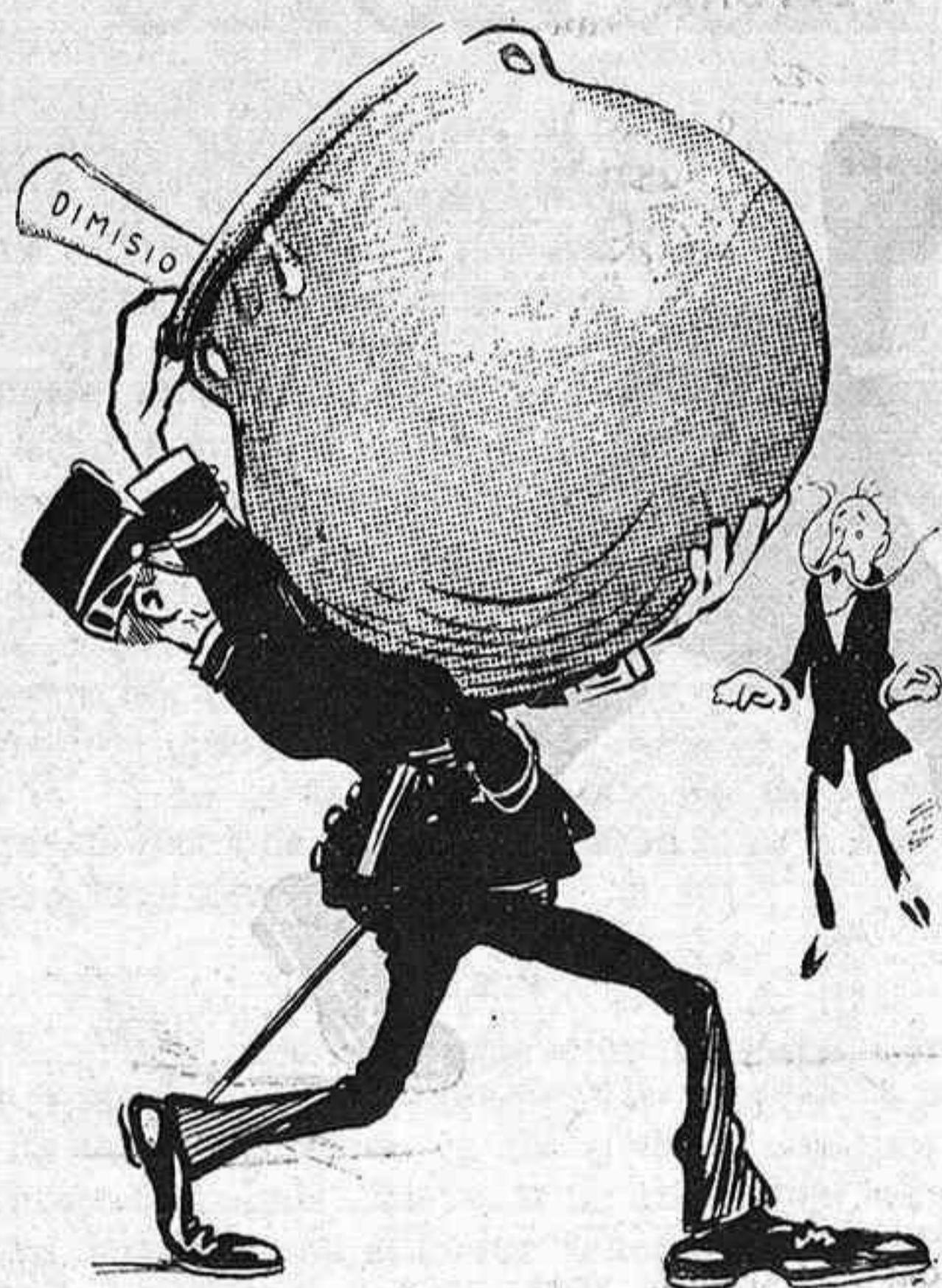
Al matí següent feya tot tranquil el meu equipatge per aná al carril y emprendre el viatge. quan me compareix un municipal ab ordre d' arrest per tot aquell día y 'm va enxiquerar al *quarto de dalt* per haver faltat (1) á *su señoría*.
 Las meas bravatas

A LA PROFESSÓ

—Miri, el seu blandó regala.
 —¡Ditxós ell que ho pot fer! Aixís es com se guanyan simpatias regalant.

EN BRASA Á MADRIT

—Veliaquí, senyor Moret: aixó es la policia de Barcelona. ¡Un' ollal!

que equival al fi
no haver volgut dí:
«Si Deu vol, el batlle y el governador.»

¡Tant qu' hem treballat
per la llibertat
y no poder dí 'l que 'ns dongui la ganal...
¿Quí la culpa 'n té d' aquesta jarana?
Un fort espatech
de veus me contesta:

—!!!El clerol!!!

—No ho crech.

Puig per més rahóns
ara 'ns surt la Lley de Jurisdiccions.

FÉLIX CANA

¡EX!...

Als Estats Units tot es gran. Las invencions, els fenòmenos, las cataratas, las fortunas...

Pero avuy, lo que allí bat el record de la grandesa son las putinerias.

Xicago, la famosa ciutat dels escorxadors, acaba de proclamarho en veu ben alta.

Tothom sab el crédito qu' en el mercat universal tenen els seus llarts, las sevas carns en salsa, els seus succulents embutits.

Aturdeix la suma de milions que Alemania y Inglaterra li envían cada any, á cambi de las barcadas de preparats alimenticis que d' ella reben.

Montats á la moderna, ab tota classe de máquinas y aparatos, els mataders de Xicago son fábricas inmensas, en las quals el treball, frenéticament relisat, no para de nit ni de día.

En aquells degolladers colossals, els bous, els bens, els porchs, hi entran á milers. ¡Tenen tanta anomenada els pernills, els barrils de llart, las llauanas de carn en conserva que 'ls fabricants xicaguins manipulan en els seus sanguinolents laboratoris!...

Donchs bé; segons ara s' acaba d' averiguar, tot alló que com á carn de primera, llart sense rival y conservas superiors s' entrega al públich, no es més que una porqueria incalificable, vehícul de totas las enfermetats y horripilant resúm de tot el desahogo mercantil.

¿Ho duptan? Mal fet; tan mal fet, que si son vostés personas d' estómach delicat, propensos al basqueig y á las revolucions internes, els aconsello que no llegeixin més. Fácil fora que avans d' arribar al final els agafés alguna cosa.

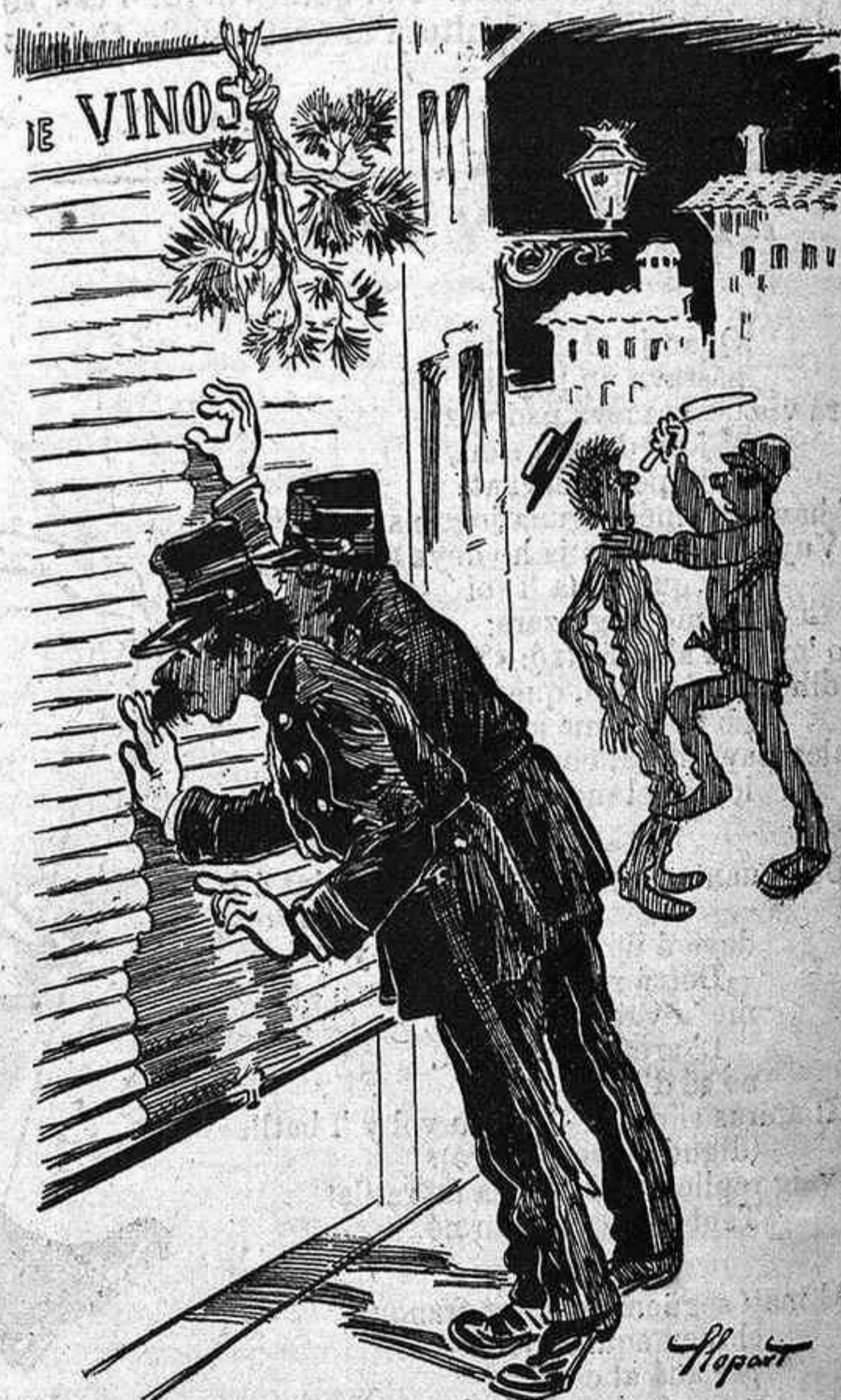
Un jove escriptor yanqui, Mr. Upton Sinclair, s' ha cuydat d' esqueixar la grúa ab una serie de revelacions que fan erissar els cabells.

Segons ell, en els escorxadors de Xicago no 's coneixen els escrúpuls, ni 's té idea de la higiene, ni se sab lo qu' es vergonya.

Allí, mentres la cosa que hi entra sigui un cap de bestiar, ja no 's vol saber res més. Vacas tísicas, porchs malalts, badells carregats de miseria, burros, matxos... Las máquinas ho matan tot y tot ho trinxan. Y una volta trinxat y embalat, ¿cóm ho ha de coneixe el consumidor si lo que té al davant es un extracte de filet succulent ó una piltrafa venenosa, capás de matar á mitj barri?...

Els senyors fabricants de conservas no reparan en res. ¿Que la carn, ja mitj descomposta, presenta mal color? Recursos té la química pera tenyirla y donarli el tó que convingui. ¿Que 'l seu olor es repugnant? La perfumeria 's cuydará d' inocularli el més deliciós dels aromas.

¡OH, LA VIGILANCIA!

—¿No te parece, Bermudez, que por allá se oyen crits?

—Lo que me parece es que esta taberna ha tancat un minut y mitj después de l' hora.

Flapart

Las grans quadras dels mataders están plenas de ratas... ¿Qué fan els enginyosos chicaguins?... Las cassan, las matan y barrejadas ab la demás carn, passan á formar part de las alimenticias conservas destinadas á la exportació.

Succeheix de vegades qu' entre las engravacions ó 'ls afilats tallants d' aquellas máquinas diabólicas, un treballador hi deixa un dit, una má, un bras... ¿Perqué aquella mica de carn, sigui petita, sigui grossa, no s' ha d' aprofitar? Y, en efecte, s' aprofita, discretament mesclada ab la de la badella que sota las lluhentas ganivetas va triturantse...

¿No n' hi ha prou ab aixó?... Mr. Sinclair hi anyadirá lo que falta.

—«Asseguro, y si convé puch probarho,—diu l' atrevit escriptor—que com una vegada un obrer caygués á dintre d' una immensa caldera ahont estava bullint una gran quantitat de grassa, l' infelís morí allí fós, quedant el seu cos barrejat ab el llart, que ben prompte sigué colocat en llaunas y entregat al comer.»

¡Económich y singular enterro y bonica manera

d' aumentar la producció, encare que 'l bestiar es cassejil!...

Inútil es ponderar la sensació que semblants revelacions han causat en la República nort-americana. Encare que curats d' espant y acostumats á tot, las porquerías descubiertas en els escorxadors de Xicago son tan enormes, que 'ls nebots del Oncle Sam han convingut en que aixó ja es traspasar els límits del mercantilisme y burlarse una mica massa de la professó.

El president, el mateix Roosevelt, ha fet practicar una detinguda informació per personas de la seva absoluta confiança, y las denuncias han sigut confirmadas en tots els seus extrems.

—Lo raro—pareix que han dit els comissionats de don Teodoro, al presentárseli altre cop á Washington—es la xiripa qu' hem tingut de poder tornar.

—¿Per qué?

—Sembla que 'ls tocinyres compromesos, á fi d' obtenir el nostre silenci, tenían el desagradable propósit de tirarnos de cap á la caldera del llart.—

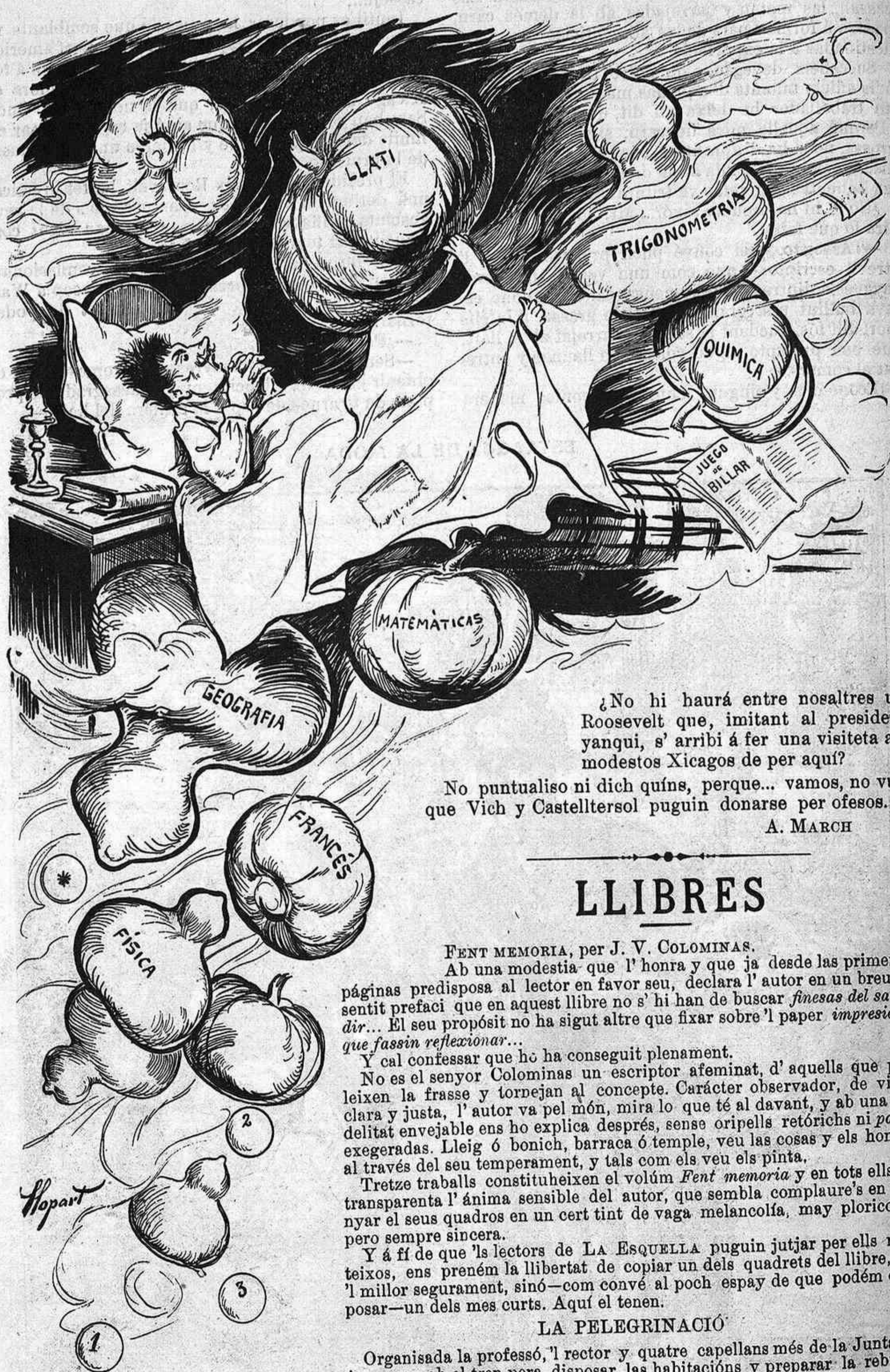
ESTRAGOS DE LA MODA

—¿N' has venut gayre?

—¡Ni una trista mesural Aquests malehits confits y aquestas sardinas han mort la ginesta.

JUNY

El somni d' un estudiant
que ha passat el curs badant.

¿No hi haurà entre nosaltres un Roosevelt que, imitant al president yanqui, s' arribi á fer una visiteta als modestos Xicagos de per aquí?

No puntualiso ni dich quíns, porque... vamos, no vull que Vich y Castelltersol puguin donarse per ofesos.

A. MARCH

LLIBRES

FENT MEMORIA, per J. V. COLOMINAS.

Ab una modestia que l' honra y que ja desde las primeras páginas predisposa al lector en favor seu, declara l' autor en un breu y sentit prefaci que en aquest llibre no s' hi han de buscar *finesas del saber dir...* El seu propòsit no ha sigut altre que fixar sobre 'l paper *impresions que fassin reflexionar...*

Y cal confessar que ho ha conseguit plenament.

No es el senyor Colominas un escriptor afeminat, d' aquells que pu-leixen la frase y tornejan al concepte. Caràcter observador, de visió clara y justa, l' autor va pel món, mira lo que té al davant, y ab una fidelitat envejable ens ho explica després, sense oripells retòrics ni poses exegeradas. Lleig ó bonich, barraca ó temple, veu las cosas y els homes al través del seu temperament, y tals com els veu els pinta.

Tretze treballs constituheixen el volúm *Fent memoria* y en tots ells se transparenta l' ànima sensible del autor, que sembla complaure's en banyar el seus quadros en un cert tint de vaga melancolía, may ploricosa, pero sempre sincera.

Y á fi de que 'ls lectors de LA ESQUELLA puguin jutjar per ells mateixos, ens prenem la llibertat de copiar un dels quadrets del llibre, no 'l millor segurament, sinó—com convé al poch espay de que podem disposar—un dels mes curts. Aquí el tenen.

LA PELEGRINACIÓ

Organisada la professó, 'l rector y quatre capellans més de la Junta se 'n anaren ab el tren pera disposar las habitacions y preparar la rebuda en la forma més solemne possible.

Carretera avall, la negra comitiva, tot cantant el rosari, empenqué la marxa. Ab sos cants, els aucells s' esporuguan y fujían á l' altra banda

de riu. Poch á poch la professó trepitjava la pols blanca y 'l Sant Crist seguía un moviment acompassat ab relació á las petjadas del que 'l duya. Ab quin entusiasme anavan tots! Els homes vestits de negre ab sas llargas y lluhentas vestas, y per demunt de las espatllas, venínt-loshi després al devant, hi duyan una corretja recoberta de vellut negre, quina estremitat feya com una bosseta, á la que s'hi ajustava l'extrém de la creu.

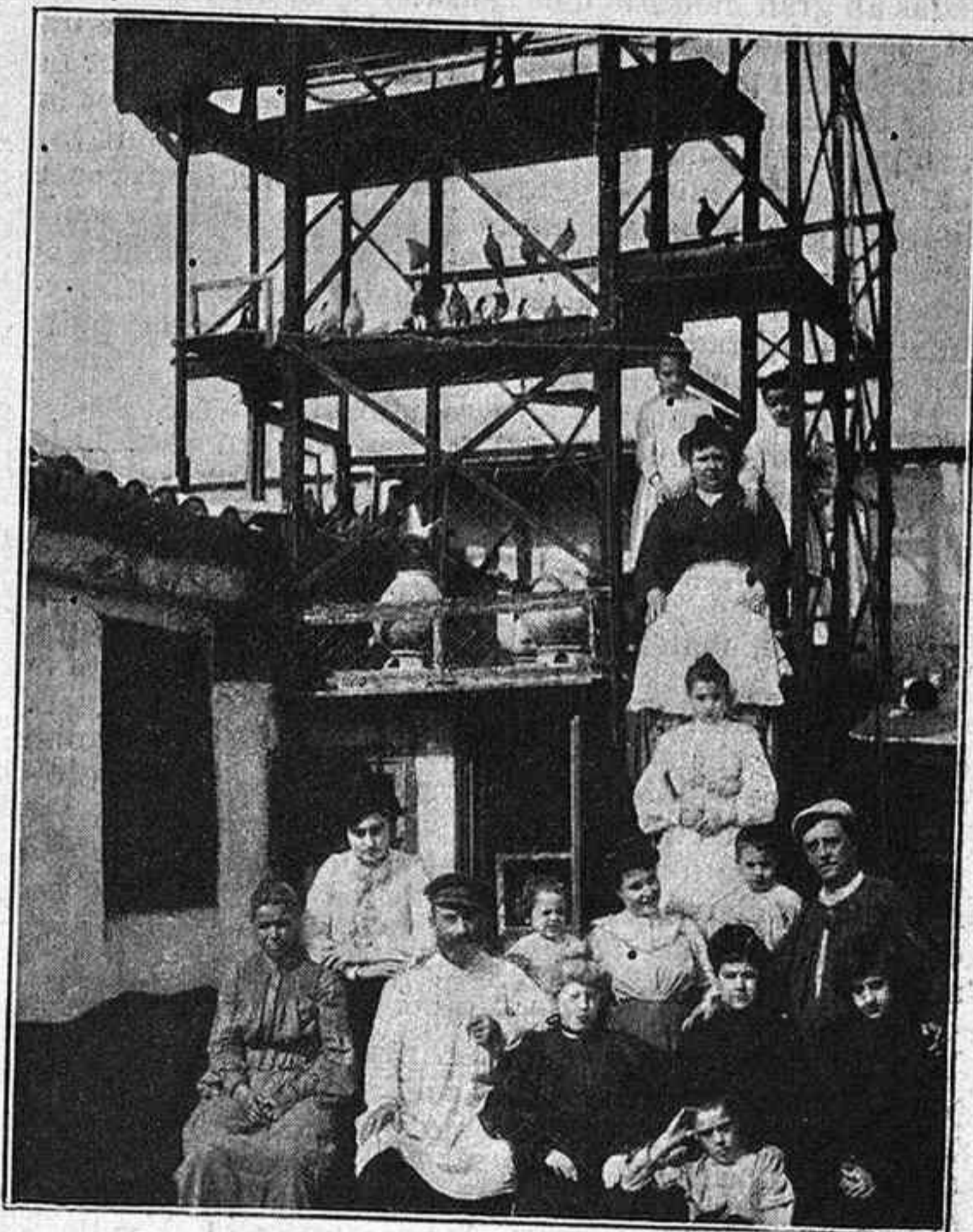
L'operació del rellevo era la més difícil, era la en que hi havia més perill de que Nostre Senyor caygués á terra. Quan el que 'l duya estava cansat, alashoras el que li tocava per torn se posava devant d'ell, y, ajudat pels demés, aixecava la feixuga imatge. L'altre la rebia ab equilibri, y tot aixecantla de mica en mica, anava girant-se per no caminar d'esquena perque 'l Sant Crist anés de cara al devant.

En aquells moments solemnes y trascendentals tota la comitiva callava... Posada novament en marxa, tornava á rependre 'ls cants, que algunas vegadas se debilitavan per las ratxas de vent, tal volta per disposició divina, perque 'ls poguessin sentir de més enllá, allí ahont el poble adormit tenia sas casas arrapadas á la gran montanya, crespada y retallada en formas extranyas. De poch en poch la pelegrinació anava fent vía per el costat del riu, quina aygua, com cansada de fer forsa, mandrosa, se 'n anava al mar pera buscar repós...

Altra volta s'ha de rellevar el portador. Ja no pot més, la suhor li regala per la cara mullantli la vesta. Vermell y sofocat pel pes y la fatiga, ni tant sols pot enrahonar ab seguretat. Ja s'ha tret de damunt el cástich imposat per voluntat propia, y ab un blau mocador s'aixuga la suhor esbullantse la clenxa y 'l floch de rissos que du demunt de cada aurella.

Las donas empolsadas s'arremangan las faldillas, y las puntas treballadas dels enagos y refacos no se sab pas de quin color son. Mes ellas, resignadas pel plaher de la penitencia, resan carinyosament ab tó piadós, admirant ensempls la mística valentia dels portadors de l'adorada imatge. Els rosaris, com si, cansats de dar voltas per las mans suhadas, perdessin el compte, s'aturan. Las beatas resan de memoria. Els que 'ls explicavan els misteris, creyent que ja se 'ls saben de cor, no 'ls acaban de dir. Las aves marías, confosas per la pols que com boyra roja 'ls tapa, ja no se senten tant; y la nota negra dels vestuaris s'aclareix, y 'l cel, com entristit de tantas pregarías, s'ennuola. L'aygua del riu, reflectant sa claror, pren un tó estrany. Y la comitiva baixa per la carretera

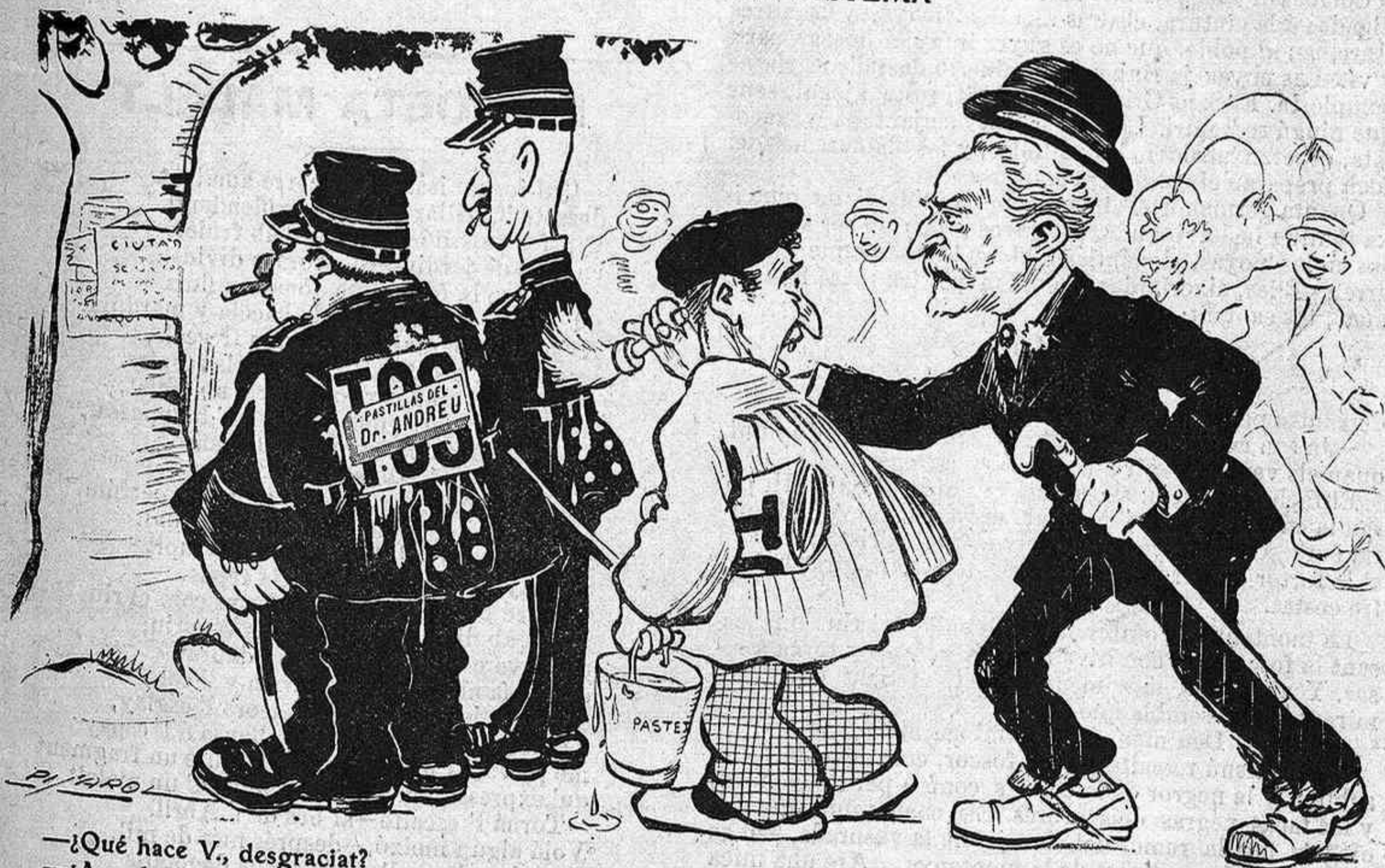
UN COLOMAR BEN APROFITAT

En el concepte numérich,
¿qui ocupa aquí el primer lloch?
¿Els coloms ó las personas?
¿Las personas ó 'ls coloms?

pera pujar novament la gran montanya. Ja son aprop del pont; las fábricas no escoltan las oracions, y de las turbinas salta l'aygua ab feresa, fent forta remor. Per las finestras de las casas surten las donas que, admiradas y eternidas, observan la professó. Els gossos mouhen es-

INAUGURACIÓ D' UN SISTEMA

—¿Qué hace V., desgraciado?

—¡Ayay!... Com que vaig sentir dir que tractavan de municipalisar els anuncis, comensava á ensajarm'hi.

valot; el ferrer pica que pica á l'enclusa, fentla cantar ressonant arreu; las moscas s'enganxan per las caras suhadas ab gran molestia dels cansats. Y en mitj del esvalot, se senten els resos de la pelegrinació que, com un plor, s'escampa pel poble sembrant tristesa. El rector fa tocar las campanas. Els malalts s'espantan. Mentres la creu passa pel pont, á l'aygua s'hi reflecta la comitiva, fent en sos moviments figuras raras. La professó passa distreta, y sense darse compte de son aspecte, travessa'l poble, trasbalsantlo ab remor de malestar. A mida que la comitiva s'allunya la calma renaix, y dels resos, perduts per la distancia, sols se'n sent un burgit indefinit. Tot queda en son primitiu estat.

Montanya amunt, van ab més delit que may.

Mes las forsas mancan y'l cansament s'apodera de la abnegació. Cada volta la creu es més pesanta y costa més de dur. Se rellevan més sovint y's cansan més aviat. Els uns tenen gana y no gosan dirho per no ser mal vistos. Las donas ja no poden caminar. Els peus els hi fan mal y las sabatas malehidas cada volta 'ls oprimeixen més. Las mantellinas posadas ab trassa al cap, ja las portan plegadas demunt del bras; á las caras enrojidas y suadas els cabells s'hi enganxan. Las noyas, polsosas, no gosan á mirar als joves piadosos, avergonyidas per son aspecte. Cada volta la comitiva va més poch á poch. Las oracions semblan murmuracions de gent mal agrahida, y'l aplanament invadeix l'esperit de tots: la pols y la calor els confonen. Casi ja no poden més, y, anant montanya amunt, fan poch camí. Els que no han de dur el Sant Crist sermonejant encoratjan als altres. Mentres se cambian els portadors, ja se seuhen y'ls deixan passar endavant per aconseguirlos després de reposar, fins que ja no poden més y ab gran satisfacció de tots acordan descansar una estona per referse.

Tots s'agrupan entorn de la creu. Van abaixantla ab tota solempnitat, deixantla plana á terra. Las vellas s'ajonollan y las joves seuhen demunt dels pilots de grava, tot aixugantse y espolsantse la roba.

Quan la creu ja es á terra, tots se refán, allaugerits del pes. L'un fuma un cigarro; l'altre, tot arreglantse 'ls cabells rissats, enrahona ab las noyas, que se'l miran embadalidas per sa heroyicitat. Ja ningú resa, y ells y'l Sant Crist reposan.

Del fons puja'l resó de las campanas senyalant mitjdia y la nostra gent no té esma de moure's, estenuada del cansament y la debilitat.

Las donas obran el cistell trayent provisions, y ab alegría de tots acordan dinar pera tenir més forsa pera pujar la montanya.

Corrent d'assí y d'allá ab las vestas arremangadas y lligadas á la cintura, els uns recullen llenya, y'ls altres s'arriban al poble, que no es gayre lluny, á buscar carn y ví. Las noyas ja riuhen més aixeribidas: l'alegría es complerta. El Sant Crist, trist y ferit, resta ajegut, sens que ningú se'l miri. Las vellas, tot menjant pa y xacolata, esperan ansiosas las costellas, y las flamaradas del foch preparan el caliu pera cóurelas.

Quanta germanor! Talment semblan tots d'una mateixa familia ben avinguda. Els joves procuran ser agradosos á las noyas, donantlasi flors boscanas que cullen arreu. Ellas, aixeribidas, s'enfilan per las rocas fent ramets, tot cantant:

«Que viva María
que viva el Rosario...»

deixantse perdre la cansó per las riallas.

—Ja son aquí ja son aquí!—cridan els de més amunt, quan els veuhen venir altra vegada carregats.

El foch espurneja; sa fumera fa plorar els ulls. Hi posan la carn, que, tot jemegant, se va cohent, y la fumera, embestida pel vent, cubreix el Sant Crist, que, com si la fortor de carn l'hagués ofés, té la cara girada al altre costat.

La montanya fa ombra fins més enllá del riu, amenant la fosca, y la comitiva torna á referse y torna á resar. Y ab aquell moviment pausat, el Sant Crist, tot mirant al cel, sembla que diga:

—Senyor! Deu meu, per qué m'has abandonat?

Y son desnú ressalta de la foscor, com ressalta tot lo sublim, y la negror de la colla's confon per las sombras y las tacas negras dels arbres. Els cants també quedan ofegats per la remor del ventijol de la vesprada. Tot se va confonent per dintre de la montanya... Are una mica de fressa que tot just se sent. Are una ratxa de vent que

la acosta més, fins que ja no més se sent la remor puríssima de la naturalesa.

Una volta llegit aquest quadret, ¿hi haurá qui dupli de que'l senyor Colominas es un escriptor que, á més de saber veure, sab sugerir als lectors la imatge de lo que ha vist?

O molt ens equivoquem ó l'autor de FENT MEMORIA's farà pas.

G.

CANÇONS D'INFANTS, per *Narcisa Freixas*; poesías de Dolors Moncerdá, Nogueras Oller, Sitjá Pineda, J. Tomás Estruch. Ab dibuixos de Torné Esquius.

Es un llibre simpátich, senzill, admirable. Va destinat als noys, pero es realment pera tothom qui senti y estimi l'art sincer y expontani de la nostra terra.

La senyora Freixas hi ha explayat la tendresa de son ánima en aqueixas planas d'esquisida poesia infantívola, esmersanhi un devassall de motius originalíssims y fàcils á la vegada, plens de sentiment, de vida y de sana alegría. No es pas música *sabia* la que enclou aqueix artístich volúm; es música de casa, pera'l cor; música dolça pera'ls esperits lleminers d'emoció puras. Podríam dirne un llibre blanch per la puresa dels elements que'l componen. Las ilustracions d'en Torné Esquius s'adaptan plenament al carácter de l'obra. De las poesías inspiradoras de las cansóns, no cal alabar una més que l'altra; totas ellas contenen la gracia joganera y la frescal expansió de la bella infantesa.

Heuse'n aquí una per mostra:

LA CAMPANETA

Ning, ning, fa la campaneta,
nang, nang, la campana fa,
qu'es la que'n toca les hores
allá dalt del campaná.
La petita'n toca'l mestre
quan es l'hora de plegá;
té un repicá tan alegre
que fa ganas de saltá!...
Aixís que ns obren la porta
ja fugim pel carré enllá...
la mare'ns dará una pera,
també un bocinet de pa...
Anirem á jugá á bales
fins á l'hora de sopá,
á la plaça de l'iglesia
que ningú'ns destorbará!

B.

EL POETA MALALT

Quí fos un isart—per corre amatent
dessota'l brillar—del sol explendent!
Quí fos papalló—per viure ab fruició
en mitj de jardins—d'aromas divins!...

Anyoro la font—que dona son flux
á l'ombra d'un pont—de baccia y marduix.
Anyoro'ls pardals,—las rosas frescals,
las merlas, els llirs,—l'amor, els sospirs.

Encare'l meu cor—me parla ab esclat,
sentint el recort dels temps qu'han passat.
Encare, ab brahó,—vull fer la cansó
que cada matí solía teixí.

Jo'm migro perque—no sento un perfúm,
ni'l sol de ple á ple—me dona sa llum.
Si en compte del llit—m'estés arrupit
en mitj de las flors,—tindria repós.

Ho sé perque avants,—veyent com el riu
vestia ab diamants—l'extens vegariu,
me veyá encisat—pel somni daurat
que unía ab un vel—la terra y'l cel.

Avuy, ja no puch;—m'acora l'esglay,
l'amor que jo duch—si'm lлена á l'espay
me priva, al moment,—d'escriure un fragment
qu'expressi ben alt—els planys d'un malalt.

Torná'l escalfó—al bes de l'Abril.
Volá algun moixó,—després més de mil.
Cruixiren las valls—als suaus degotalls

DUPTÉ

—Procurém acabarho, que donya Tula té molta pressa per anar á fora.

—Aixó ja ho crech; pero, pera pagarnos el vestit ¿ja 'n tindrà també de pressa?

MALAS INTENCIONS

—¿Un embutit de Xicago demana? Ja 'm penso per qué 'l vol.
 —¿Per qué?
 —Per regalarlo á la sogra.

qu' anava desfent—la neu del torrent.
 Quí havia de dir—que 'l cor se 'm glassés,
 quan prompte á florir—venía 'l demés...
 Quí anava á pensar qu' un ser al volar
 cauria abatut—en la joventut!...

ORIOLA RIBAS

Els teatros del casco antich han tancat ja las portas als halés caldejants de un anticipat estiu.

El *Principal* limita la seva activitat á las exhibicions cinematogràfiques, pero 'ls altres ni aixó, resignantse á esperar mandrosament la cayguda de la fulla.

Espectadors: passéu de llarch... no 'ls despertéu.

TÍVOLI

Continuan ab l' éxit de costum las representacions de obretas del género xich, interpoladas ab exhibicions cinematogràfiques de la boda regia.

Ja ho diuhen els castellans: *Entre col y col, lechuga.*

Els concerts d' Euterpe están dirigits enguany pel mestre Sadurní, fidel á las bonas tradicions de 'n Clavé.

En l' inaugural s' estrená una pessa: *Himne al progrés*; lletra de 'n Bori y Fontestá y música del mestre Cosme Ribera. El públich l' aplaudí ab entussiasme y 'l volgué sentir una segona vegada.

NOVETATS

El Sr. Sellés ha escrit un' obra en dos actes que porta 'l títul de *El rayo verde*, y que no té altre objecte que presentar una serie de tipos fracassats en las lluytas de la vida. L' acció es pobra y esllanguida. No sempre tro-

ba l' autor el relleu en el concepte, ni la vibració en la frasse qu' es una de las sevas condicions características.

Veritat que ajudan en bona part al efecte fatigós de la representació, alguns dels actors que hi prenen part, limitantse á dir el diálech ab cert despegament, sense vida ni interés.

Com á medi curatiu de tanta displi-cencia (ells tal vegada 'n dirán discreció) me permeto recomenarlos que vagin á veure ab la major freqüencia que 'ls sia possible á las companyías italianas. Aquestas ne saben de donar valor, vigor y calor al seu treball escénich, sense rompre may la tónica de la més irroptxable naturalitat.

CATALUNYA

La novela *Safo* de 'n Daudet es un modelo de psicología naturalista; y es per tant molt difícil *teatralisarla* sense caure en el perill de incorre en certas cruesas que adquiriran sobre l' escena un relleu massa estremat.

Y no obstant, nosaltres hem vist aquesta obra representada per la Réjane, y 'n guardém un recort imborrable.

En l' arreglo espanyol, els Srs. Sawa y Dionís Pérez han desnaturalisat un xich massa el carácter de la creació de 'n Daudet. Lo que hauria de ser naturalista té punts y ribets de romántich. Gracias á n' aquesta dislocació que afecta á l' essencia ja que no al argument de l' obra, á penas se destaca l' intenció verament exemplar, que mogué la ploma del ilustre novelista.

Lo que cal alabar sense restriccions es la puresa y la correcció del llenguatge.

Safo tingué una interpretació esmerada, distingintse en sos respectíus papers, la Sra. Pino y 'l Sr. Borrás.

El nostre gran actor alcansá un éxit dels que deixan ben sentada la fama de un artista ab *El Místico* de Rusiñol, traduhit al castellá per en Dicenta.

En Borrás que sigué son creador quan s' estrená á Roma, ha reencarnat de una manera assombrosa el tipo de protagonista en la versió castellana. Son treball, fonament sentit sempre, alcansa la suprema emoció en l' escena de la mort. En ella en Borrás se coloca al nivell de las grans celebritats del art escénich.

El públich li tributá una calurosa ovació, de la qual ne participaren la Sra. Pino y 'ls Srs. Ramirez y Llano.

CÓMICH

Ha comensat á treballar en aquest teatro la companyía del *Teatro Cómico* de Madrid dirigida pel Sr. Paso y 'l mestre Lleó y de la qual en forma part el primer actor Sr. Ontiveros.

Representa ab acert algunas de las obras més conegudas del repertori-xich, á gust del públich que no 's cansa de aplaudir el treball dels artistas.

UN TEATRO MENOS

Quan passin pel carrer de Floridablanca, ja poden donar expressions al *Teatro de las Arts*, que durant la nit del dissapte al diumenje, vá arbolarse.

L' incendi sigué una aparatosa funció al ayre lliure... ¡Y ab quina llibertat bufava l' ayre de la nit!...

Gracias al treball dels bombers que 's portaren com uns héroes s' evitá que 'l foch se propagués á las casas immediatas, els vehins de las quals, sense necessitat de pendre entrada, ja 'ls dich jo que s' haurían divertit.

N. N. N.

VIANDA DELS TEMPS

Quan grogueja la ginesta
 per montanyas y turons;

quan el camp assoleyantse
deixa 'l color vert pel ros,
y el *xiu-xiu* de las espigas
desvetlla á n' els segadors;

Quan cobert ab telas finas
y per entre 'ls *entre-dos*
las senyoras exhibeixen
atractius provocadors
que al home més fret y apátich
el posan *entre dos focs*;

Quan el termómetro puja
y ab pretext de la calor
la *llibertat d' ensenyansa*
té fervents adoradors;

Quan las mateixas senyoras
per no omplírselas de pols
se recullen las faldillas
mitj pam per sobre 'ls talóns,
y detallantse ab la roba
l' hemisferi posterior,
com en Moret, patrocinan
la *secularisació*;

Quan el sol torra la esquena
y excitantse las passións,
els joves buscan xicota,
las noyas, festejadors,
y Barcelona... *¡Rara avis!*
busca un bon governador;

Quan la ciutat engarlanda
ab domassos els balcóns;
quan adroguers y *colmados*
omplan els aparadors
del bon carmetlo de goma
á quarto, á xavo y á dos;

Quan el fabricant de cera

aprofita la ocasió
y contant ab la ganancia
de las atxas y blandóns,
pietosament té 'l propòsit
de fe un negoci rodó;

Quan se veuhen embrassadas
las aceras ab taulóns;
quan ab caixas y cadiras
escalas y banchs y pots
se fan rengleras d' assientos
ni cómodos ni gens forts...

Quan entre mil circumstancias
s' hi veu barrejat aixó,
ja poden assegurarho:
Som al mes de Juny, senyors,
y ens trobem en la senmana
dita de las professóns.

Serán aquestas més curtas,
darán més ó menos tóm,
potser que ab el temps succeheixi
lo que avuy ja diuhen molts:
que las que corren per dintre
son més que las exteriors...
pro mentre al mon hi hagi trampas
no faltarán professóns.

PEP LLAUNÉ

DE LA TERRA CATALANA

El jovent de La Escala, ballant sardanas

(Inst. Esquirol)

DESPRÉS DE LA PROFESSÓ

—¿Qui era aquell que t' omplia 'l cap de paperets?

—Qui volías que fos! El noy de la pentinadora que busca feyna per sa mare...

ESQUELLOTS

Tot just en Moret va reformar el ministeri, l' arcalde del rey se li va presentar y li va dir:

—D. Segimón: poso la vara á la seva disposició.

A lo qual li contestá l' home de la real confiança:

—Com que encare no ha comensat la corrida, de varas no n' admeto. Per lo tant, serveixis conservar-la y lluhéixila tant com pugui, en honor del seu digne antepassat, l' ilustre Samá, company de D. Pelayo.

Tenim, donchs, que l' última crisis no ha afectat per res al Ajuntament barceloní. L' arcalde del rey podrá continuar rumbejant las insignias de Barcelona á Madrid, de Madrid á Barcelona, com si aquí no hagués passat res.

Y á propòsit del arcalde del rey. Tothom sab que 'l seu últim viatge á Madrid tingué per objecte principal cubrirse davant del rey.

Ara bé: si davant del soberá pot permanéixer sense treure's el barret, ¿podrá fer lo mateix quan presideixi una sessió del Ajuntament? Y si davant del Ajuntament s' ha de descobrir y davant del rey no, ¿cóm quedan las gerarquías?

No obstant, jo crech que aquest terrible problema no s' arribará á plantejar may. Solen ser tan agitadas las sessions del nostre Consistori, y á quí las presideix el fan suhar tant, que forsosament s' ha de treure 'l barret.

Encare que no siga més que per comoditat.

Quan un ministre cessa en el despenyo de la cartera, surt á la *Gaceta* un real decret participantho al públich.

Quan el redactor de un periódich deixa de formar part de la redacció, immediatament el periódich mateix li sol donar la despedida, empleant al efecte las frasses més galanas possibles.

Donchs bé: als quatre días de haverse retirat de la redacció del *Brusi* el director Sr. Oliver y cinch dels seus redactors més caracterisats, encare 'l *Diari* no n' havia dit una paraula als seus lectors.

Ab tanta calor com fa, no treure's la bufanda?... ¡Que 'n deu estar de delicat!

Un dels últims actes del Duch, consistí en multar á l' empresa de un teatro perque un espectador fumava.

¿Com no se li va ocórrer multar al estanquer que li havia venut el cigarro?

Aixís, ab actes de justicia com aquest, es com se forman las grans reputacions de las autoritats.

¿No saben aquella *binova* que tenia al coll la ciutat de Barcelona?

Donchs á forsa de unturas de solidaritat se va anar estovant. Y á l' hora menos pensada s' ha reventat. Avuy ja no 'n queda ni rastre.

Ha mort á Pla de Cabra, á una edat avansada, la simpática senyora D.ª María Agna Gastó, que en sa joventut fou com la musa d' en Clavé.

El qui després havia de ser gloria de Catalunya, n' estava enamorat. Inconvenients posats per la familia d' ella, impossibilitaren el matrimoni... y cada hù seguí el seu camí; ell component y organisant coros; ella dedicada á l' ensenyansa, pero guardantse mútuament un dols afecte.

En Clavé li deya *la noya*.

*
*
*

A l' any 74, la vigilia de la seva mort, ella li enviá una recomanació en favor de una amiga seva, pro-

fessora de un poble de la província de Castelló de la Plana, de la qual en Clavé havia sigut governador.

Després de ferse llegir la carta, digué l'insigne músich poeta:

—En aquests últims instants, fins *la noya* s'ha recordat de mí.

* * *

Donchs bé: *la noya* moria 'l diumenje, día tres del corrent, al matí, es á dir, en el moment precís en que Barcelona entera solemnizava la colocació de la lápida commemorativa de la mort del ilustre creador de las societats corals, en la casa número 15 del carrer de Xuclá.

¿No es veritat qu' en aquest món se veuen unas coincidencias ben extranyas?

Una persona que está en condicions de saberho, m' assegurava que la dificultat de nombrar sustitut al Duch de la Vida-bona, será solventada oferint la breva al Sr. Sostres.

Tot es que 'l Sr. Sostres s' avingui á fumársela aquesta breva. Y en cas de avenirshi bonament, tot es que la breva tiri.

Perque si ho considera bé y s' empenya en xuparla, no guanyará prou per mistos.

¡Oh! y 'l perill de cremarse 'ls dits ¿quí li evita aquest perill?

Ara es la Junta de Aranzels la que ha dit que 'l catalá es una llengua estrangera.

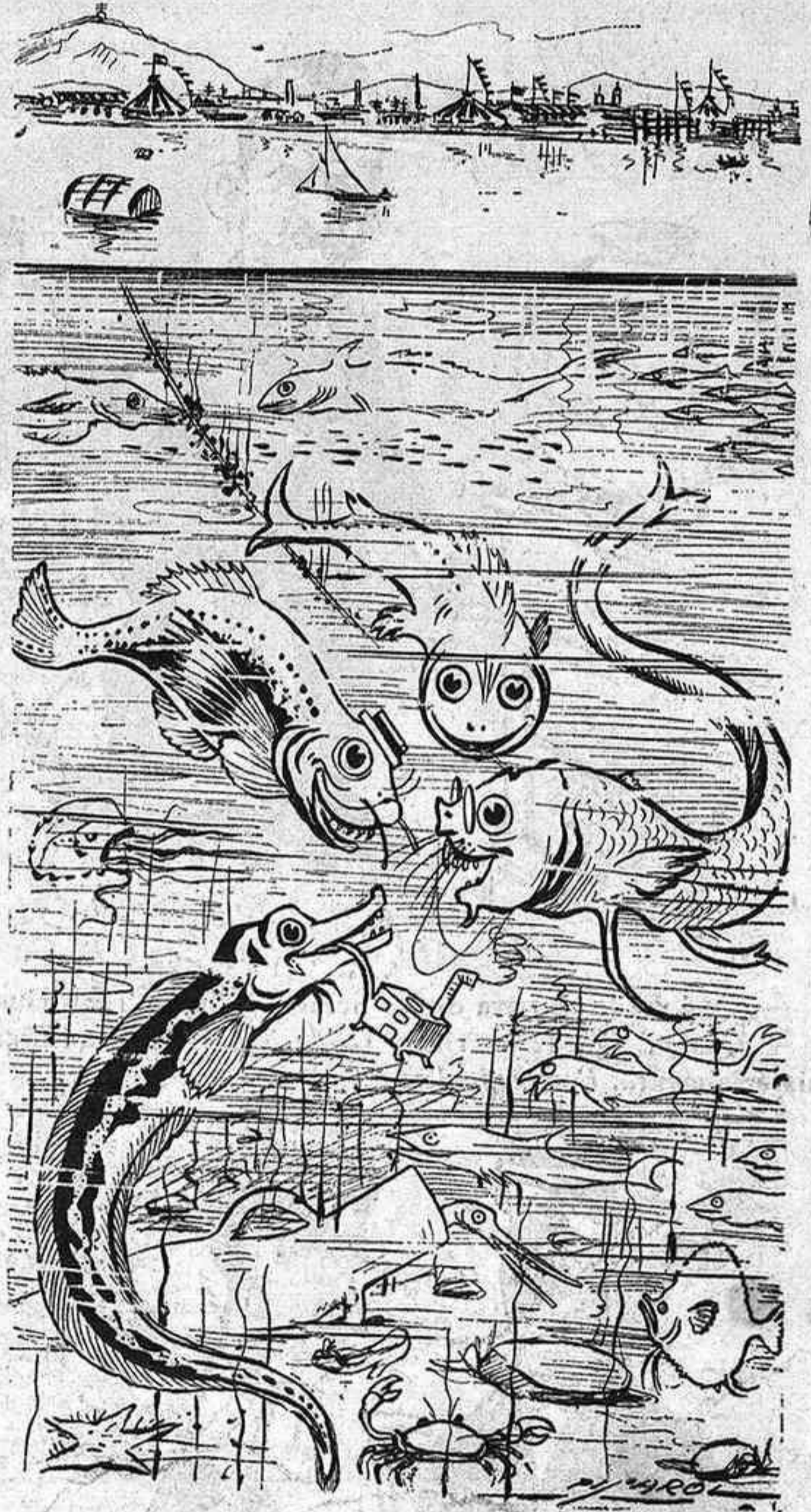
Y la proba es que ha equiparat en materia de drets de introducció, als llibres catalans ab els estrangers, que passin per las Aduanas.

DE BARRI EN BARRI

—Ara corra á Sant Gervasi, ara ves al Poble Nou...
¡Qué 'n vol, senyors, de paciència aixó de las professóns!

A LA MAR VELLA

—Gran noticia, minyóns!
—¿Qué hi ha? ¿Qué passa?
—S' ha inaugurat la temporada de banys... ¡Prepararnos á veure pantorrillas!

Escoltin: ¿no diu res respecte á n' aquestas barra-bassadas la ley de jurisdiccions?

Ha mort á Madrit el celebrat poeta D. Manuel del Palacio.

Fou en sa joventut company de 'n Robert Robert, y un dels puntals més fermes del famós periódich *Gil Blas*, que amenisava ab la sátira viva de la seva ploma acerada. Sos versos, modelo de facilitat y frescura, punxavan al enemich causantli fondas feridas.

Era un revolucionari de cos enter.

Y no obstant, després de la revolució va tornarse un home comedit; desempeñá cárrechs públichs en el Ministeri d' Estat, y fins fou académich de la Llengua.

Literat primorós, encare que no de gran volada, durant tota la seva vida 'ns feu anyorar al poeta satírich dels temps que precediren á la Gloriosa.

Ullejant periódichs estrangers vaig trobar l' altre día una nota curiosa relativa al opulent Rockefeller, un dels més grans milionaris dels Estats Units.

D' ACTUALITAT

—¿Qué me 'n diu ara de las bombas? ¿Ja no 'l fan riure, com avans?
—¡Que m' han de fer riure! La de Madrit, sense haverme tocat, m' ha mort ministerialment... Conque, calcula...

—Noy,... cremat 'el teatror de Las Arts, ja no sé ahont anar á ballar els diumenjes.
—Home, ves á la Catedral, y solicita el puesto del ou...

Avuy se troba á Europa en condicions molt especials. Podria menjarse sense merma de la seva fortuna 500 mil franchs diaris, que á n' aquesta suma ascendeixen las sevas rendas.

Y á pesar de tot vé sufrint una afecció de ventrell tan grave, que per prescripció facultativa queda reduhit al régimen del pá sech. 500 mil franchs diaris de pá sech no se 'ls menjará pas ¿veritat?

*
**

Pensant ab aquest ricatxo 'm vé á la memoria en Joan de la Polsaguera, el pobre que s' estacionava alguns anys atrás en la font ferruginosa de l' Espluga de Francolí.

—Vianda hi haja—deya en Joan—que lo qu' es la ganeta no se 'm acaba may. Ja voldria jo poderla repartir entre las moltas personas que venen á buscar-

la á n' aquesta font.

Y 's contavan d' ell cosas fenomenals. Un día, per efecte de una juguesca entre dos banyistas, se va menjar de una tirada y en poch més de un quart d' hora, tres quartans de monjetas bullidas. Y las va pahir perfectament.

Si en Rockefeller se 'n arriba á enterar, haurá de dir:—En Joan de la Polsaguera era més rich que jo.

Las autoritats han manat tancar un cert Círcul de Joventut monárquica existent en las immediacions de la Universitat.

Y han fet bé en clausurarlo.

Perque 'l joves de aqueix Círcul en el seu afany monárquich, no donavan descans als quatre reys del llibre de las 48 fullas. No 's poden consentir certs entussiasmes exagerats.

L' empresa del carril de Madrit á Zaragoza y Alicante sembla qu' está disposada á transigir ab l' Ajuntament la qüestió relativa als pous de Moncada per una bicoca.

No vol sino que l' Ajuntament li cedeixi l' edifici del antich escorxador situat en el carrer de Ocata, destinat avuy á mercat de peix.

Ja veuen si 's contenta ab poca cosa. Hi ha qui tira l' am y 'n té prou ab enganxar un llus ó un congre: pero 'l Sr. Maristany que ha tirat l' am als pous de Moncada no 'n té prou ab un peix; no passa per menos que per pescar una pescateria entera y verdadera.

Xascarrillo de postres.

En un tercer pis s' está celebrant una tertulia casulana, que termina ab un ball desenfrenat.

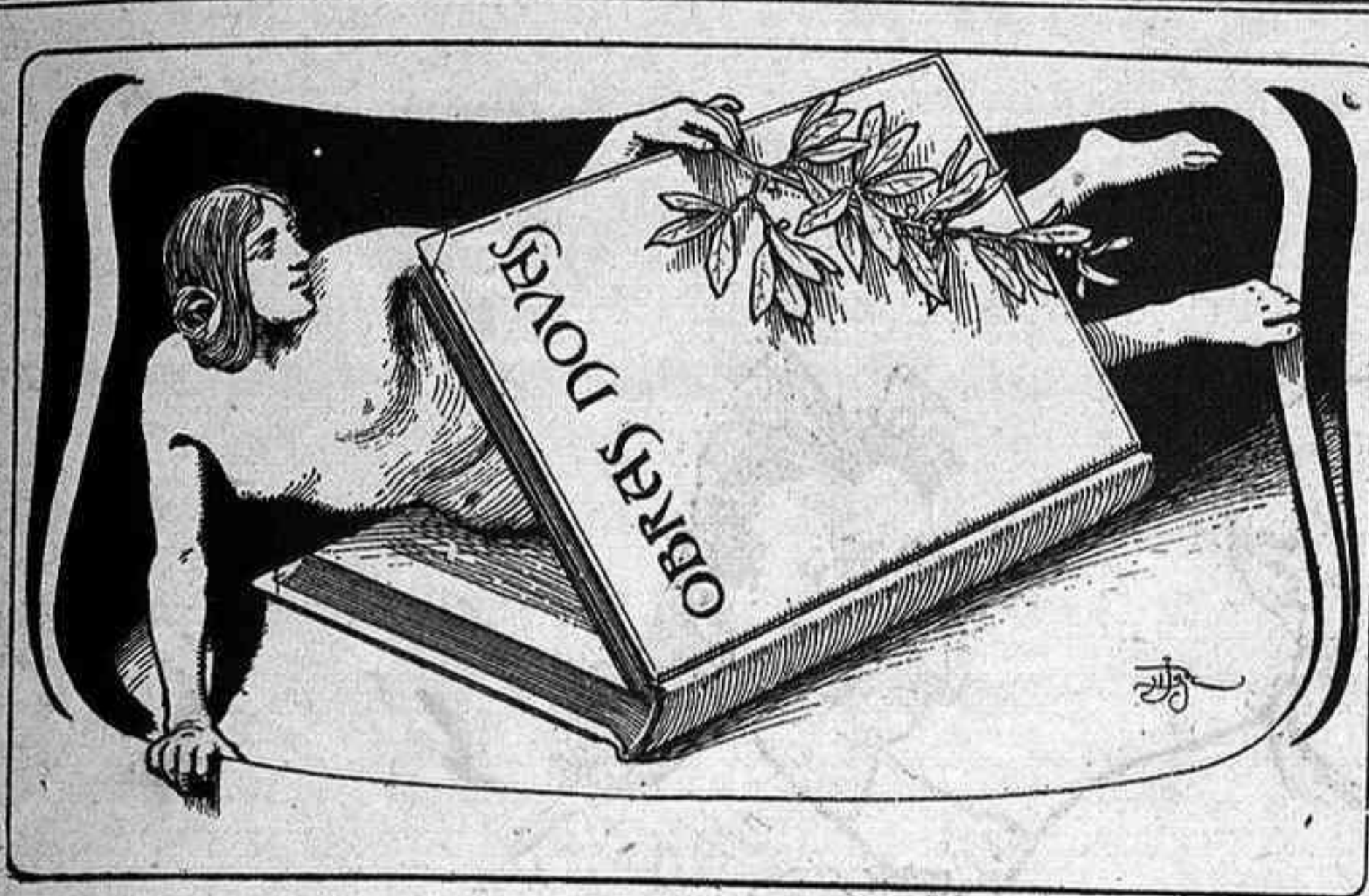
Y naturalment, el vehí del pis según, marejat per aquell terratrémol, acut á queixarse; pero com es un home considerat, ho fa en termes molt polits:

—Ja veurá, jo no vull pas impedir que 's diverteixin: pero si volen continuar ballant, á lo menos que 's descalsin.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

Ànuncis

Frederich Soler (Pitarra)

SINGLOTS POÉTICHS

(Edició complerta y definitiva)

Dos tomos 12 pessetas

ENRIQUE HEINE

ENRIQUE HEINE

DE LA ALEMANIA

LEYENDAS

Dos tomos Ptas. 2

Un tomo. Ptas. 1

J. V. COLOMINAS

FENT MEMORIA

Un tomo Ptas. 8

Dolors Moncerdá de Maciá

CARLOS PERRINI

LA QUITERIA

NOVELA

El mundo y el hombre

Un tomo. Ptas. 2

Un tomo. Ptas. 0 75

J. MEUNIER

T. HUXLEY

RESUMEN GRÁFICO

DE LA

Historia del arte

Introducción al estudio de la ciencia

HISTORIA DEL ARTE

Un tomo. Ptas. 0'50

Un tomo. Ptas. 0 50

Un tomo. Ptas. 3

CARLOS MARX

AUGUSTO BEBEL

Precios, salarios y ganancias

LA MUJER

Un tomo. Ptas. 1

Un tomo. Ptas. 1

Resumen Bibliográfico

Se ha publicado el correspondiente á Mayo. — SE FACILITA GRATIS

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravios, si no 's remet ademés un ral pera certificar. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

ELS GEGANTS D' AQUEST ANY

MUNICIPAL:—¡Pas, pas!... Estos chegants no son d' aquells que ballan. ¡Van per feyna, van per feyna!